

در گفت‌وگوی «جوان» با معاون صدا مطرح شد

راديو به دنبال دوری از «روزمرگی و تقویم‌محوری» است

راديو برای اینکه در سپهر رسانه‌ای کشور همچنان مانا ظاهر شود، باید همگام با فناوری‌های ارتباطی پیش برود

اولین فرستنده رادیویی در ایران روز چهارم اردیبهشت ۱۳۱۹ فعالیت خود را آغاز کرد و امروز راديو در ۸۲سالگی خود هنوز یک رسانه سرپاست؛ رسانه‌ای که مدعی است جوانان را جذب می‌کند و تلاش دارد پویا و شاداب بماند. علی‌بخشی‌زاده، معاون صدای سازمان صداوسیما که رئیس راديو به شمار می‌رود، در گفت‌وگو با «جوان» در خصوص اینکه چرا هنوز راديو برای مخاطبانش مهم است و آینده راديو چه خواهد شد، توضیحاتی داده است.

■ ■ ■

چرا راديو با وجود توسعه فناوری‌های چندرسانه‌ای، هنوز مخاطبان خود را دارد و مردم از شنیدن راديو احساس رضایت دارند؟
راديو تنها رسانه‌ای است که بدون واسطه نیاز مخاطب را بر طرف می‌کند و همین ویژگی موجب شده است، مخاطبان در بین خیل وسیل عظیمی از رسانه‌ها با راديو ارتباط مؤثرتری برقرار کنند. راديو یک ویژگی خاص دارد، اینکه می‌تواند علاوه بر بی‌واسطه بودن و مطالبه‌گری به مخاطب القا کند از جنس مرد است. راديو نخستین رسانه سراسری و همهجان‌خانه و جامعه‌ای است که همچنان دلبستگی به آن وجود دارد؛ حسی نوستالژیک همچون کتاب کاغذی که با وجود تمامی جذابیت‌های کتاب‌های الکترونیک باز هم محبوبیت و مخاطب خود را دارد و همچنان جذابیت خود را حفظ کرده است.

جذابیت راديو ناشی از چه عواملی است؟

صمیمیت راديو با مخاطبان، موردتوق و اعتماد مخاطب بودن، فرآگیری، سهولت دسترسی و ارتباط نزدیک با دغدغه‌های مردم همچنان مزیت‌هایی قابل‌قیات است. این رسانه از بلندی ایران‌زمین تا پهنای دشت کویر، عرشه کشتی‌ها در دریا تا عمیق‌ترین دره‌ها، همراه ملوانان و محیط‌بانان، میهمان سفرهای دل مردم است. تنوع کارکردی راديو در حوزه‌های فرهنگ، سلامت، زبان و مسافران جریان دارد. مباحث و برنامه‌های نخبگانی و عامه، از جمله ویژگی‌های دیگر راديوست که از قبل آن، شنونده و مخاطبان دارای سلیاق متعدد، می‌توانند برنامه‌های مورد نظرشان را گوش فرابهند. پژوهش‌محور بودن تولیدات رادیویی و تولید متناسب با نیاز و دغدغه‌های مخاطبان همراه آن توجه ویژه به نظام مسائل اساسی کشور که دغدغه مردم و کارگزاران است، جایگاه راديو در ذهن همراهانش از نقادانه‌است، بنابراین هر چند راديو در بستر فناوری اطلاعات نیز تحول پذیرفته و سوبه‌ای تعاملی از خود در مواجهه با فناوری‌های نوین اطلاعات نشان داده و می‌دهد اما تاکنون با حفظ اصالت خود همچنان پویا و سرپامانده است.

از میان تلویزیون، سینما و شبکه‌های اجتماعی کدام یک را رقیب جدی راديو می‌دانید؟

پرواض است که استانداردهای رسانه‌ای با آمدن فناوری‌های ارتباطی تغییر یافته و در حقیقت در بین سایر رسانه‌های رقیب، شبکه‌های اجتماعی، جدی‌ترین رقیب راديو در بخشی از عرصه خبررسانی است، البته راديو همچنان به پشتوانه گذشته هدف اعتماد‌دوشت در بستر اطلاع‌رسانی مستند و مستدل‌تر، دارای ظرفیت اعتماد عمومی است و باید با این دارایی سایر نقایض رافع کرد. با این وصف اما در میان نسل‌های جوان و اقشاری که در شبکه‌های اجتماعی حضور دارند (اکثر قریب به اتفاق جامعه ایرانی) به جهت دسترسی بیشتر، سرعت در توزیع اطلاعات، بدون روتوش بودن اطلاع‌رسانی، رعایت‌نکردن بسیاری از استانداردها و هنجارها در تولید محتوا و بعضاً تولیدات خاص که محل رجوع برخی از کاربران می‌تواند باشد و همچنین نشر محتوا و همه‌جایی بودن دسترسی به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی نوظهور، مراجعه مردمی به این نوع از رسانه‌ها در حال رشد و نیز جذب برخی سلیاق است. خاصه اینکه سیاست‌گذاری رسانه‌ای راديو در قیاس با شبکه‌های اجتماعی، بسیار کمتر منطبق با سلیاق و چابده نسل‌های جوان و تشنه اطلاعات نوین است، بنابراین کم کردن فاصله میان راديو و شبکه‌های اجتماعی نیازمند تحولات محتوایی و شکلی در این رسانه است.

فقط رسانه‌ای مانند راديو به دلیل محدودیت‌های ذاتی، جذابیت خود را صرفاً از محتوا کسب می‌کند، چقدر این موضوع برای شما دارای اهمیت است؟

فرهنگی

گفت‌وگو

گفت‌وگوی «جوان» با هنرمند نقاشیکسوت نقاشیخط

هنر بهترین راه صدور انقلاب اسلامی است

معصومه طاهری

حسن نوروزنیسا، هنرمند پیشکسوت و توانای نقاشیخط است که مدت ۴۱سال است فعالیت رسمی و حرفه‌ای دارد و کارآموزان زیادی سعی می‌کنند از تجربه و مهارت این استاد بهره ببرند. فرمتی دست داد با ایشان گفت‌وگوی کوتاهی داشته باشیم.

است، خوشنویسی که هنر توأم با صبر و آرامش و لطافت در نوشتار است می‌تواند پیشتازی کند؟

بله، همان طور که خط در گذشته خودش را مدام به‌روز کرده و به تحولات خوبی دست پیدا کرده‌است، امروز هم هنرمندان خوشنویس تلاش می‌کنند با خط و خوشنویسی، زیبایی زبان فارسی را به تصویر بکشند تا به خصوص نسل کنونی را که فرزند رسانه‌های نوین مجازی است، جذب کنند.

موفق هم بوده‌اند؟

کاری که از دل برآید لاجرم بر دل نشیند. خوشبختانه جوانان حتی نوجوانان از هنر خط و نقاشیخط استقبال خوبی می‌کنند و می‌خواهند آموزش ببینند یا کارها را می‌خرند، به نظر من این ظرفیت وجود دارد و باید برای حفظ و تداوم این هنر از آن استفاده برد.

نقاشیخط هم سابقه خوشنویسی را دارد؟

من تصورم این است که هنر نقاشیخط چیزی جدا از خوشنویسی نیست و هر دو هنر دوش به دوش هم جلو آمده‌اند و رشد کرده‌اند، چون ابتدا اگر الفبایی نبود، تصویر می‌گرفت. اغلب آیات قرآن روی ظروف برای تبرک و استفاده‌های معنوی مربوط به دوران ایلخانی و سلجوقی بیانگر همین هنر نقاشیخط هستند، لذا به صراحت می‌توان گفت نقاشیخط قدمتی دیرین دارد.

آیا ایرانیان مبدع نقاشیخط بودند؟

فارغ از نگاه متعصبانه، باید گفت در کل جهان، ایران مبدع خوشنویسی و نقاشیخط است. شما اگر به تاریخ دوران نوستنگی و تپه سیکل نگاهی بیندازید، تیرک و استفاده‌های معنوی مربوط به دوران ایلخانی و سلجوقی بیانگر همین هنر نقاشیخط هستند، لذا به صراحت می‌توان گفت نقاشیخط قدمتی دیرین دارد.

آیا ایرانیان مبدع نقاشیخط بودند؟
فارغ از نگاه متعصبانه، باید گفت در کل جهان، ایران مبدع خوشنویسی و نقاشیخط است. شما اگر به تاریخ دوران نوستنگی و تپه سیکل نگاهی بیندازید، نقاشیخط می‌بینید. متوجه خواهید شد که بی‌اقرار شروع‌کننده فرهنگ نوشتن و تصویر ایران بوده‌است. همه تاریخ‌نویسان هنر، به این مسئله معترف هستند. درست است نقاشیخط‌های قدیمی در فرانسه هم وجود دارد یا روی غارهای لاسکو و آلترامیو ثبت شده است، ولی آنها مفهومی نیستند که ادامه‌دار باشند، لذا وقتی می‌گوییم هنر و تمدن ایرانی چندین هزار سال قدمت دارد، به‌گراف یا نقشب نمی‌گوییم، این یک حقیقت تاریخی و هویتی برای ماست که نباید نسبت به آن بی‌توجه باشیم.

آیا می‌توان از هنر برای صدور انقلاب و اسلام بهره برد؟

اصلاً به غیر از هنر راه دیگری نداریم، چون هنر زبان جهانی است که با زیبایی بصری و مفهومی ارتباط برقرار می‌کند. خوشبختانه در زمینه خوشنویسی و نقاشیخط کارهای خوبی شده که داخل و خارج از کشور با اقبال خوبی مواجه بوده است.

شعر

سروده آیت‌الله صافی‌گلپایگانی برای سالروز تخریب بقیع

ببار خون، عوض اشک در کنار بقیع

سعدیان عمل یهود و صهیونیسم

ز ظلم، هتک نمودند اعتبار بقیع

قبور آل پیمبر، خراب و ویران است

فرشتگان همگان‌اند سوگوار بقیع

در این مصائب عظمی ولی‌عصر بود

شکسته‌هاوی روان بخش و داغدار بقیع

فرشتگان ز زمین می‌برند سوی بهشت

برای غالیه خوربان غبار بقیع

اگر که طور تجلی ز صدق می‌طلبی

بیا به گلشن روحانی دیار بقیع

دریغ و درد که از ظلم دشمنان خدا

خراب شد همه آثار بی‌شمار بقیع

ایا که غیرت دین داری و ولایت ال

ببار خون، عوض اشک در کنار بقیع

خراب کرد ستم، مشهد چهار امام

کز آن شرف به سما یافت خاکسار بقیع

نخست مرقد سبط نبی امام حسن

بزرگ محور اعزاز و افتخار بقیع

مزار حضرت سجاد، اسوه عتاد

امین اعظم حق، رکن استوار بقیع

مزار حضرت باقر، عزیز پیغمبر

که بر فروده به اجل‌ و اشتها بقیع

مزار حضرت صادق رئیس مذهب و دین

جهان علم و عمل، نور کردگار بقیع

قبور متهمد دیگر از تبار رسول

طیباراد است بر اوضاع رنج بار بقیع

ز ظلم فرقه وهابیان ناکس دون

بیا ببین که خزان‌گشته نوبهار بقیع

رزمندگان و مسئولان بود و خیر از فتوحات مختلف

می‌داد، نشان‌دهنده توفیق راديو در این حوزه مهم در

تاریخ معاصر ایران است.

برای امروز یعنی در دروازه قرن جدید، راديو چه رسالتی را بر دوش خواهد داشت؟

با عنایت به کارکردهای متعدد راديو در حوزه تأثیرات اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و عملکرد در حوزه‌های اطلاع‌رسانی، آموزش و آگاهی‌بخشی در اجتماع، به نظر می‌رسد در دو سطح «اطلاع‌رسانی» و «فرهنگسازی» در دهه‌های گذشته، راديو مأموریتی پررنگ داشته‌است. خاصه در دوران دفاع مقدس که ملت ایران همواره همراه راديو و راديو هم‌سنگر مردم بود تا از خاک و کبان ایران اسلامی دفاع کند. امروزه نیز باید راديو ضمن حفظ تنوع‌بخشی به برنامه‌سازی و مأموریت‌ها، مصمم در پی تحقق این دو مؤلفه باشد. «فرهنگ‌سازی اصیل و جذاب و اطلاع‌رسانی بدون روتوش، لحظه‌ای و مطالبه‌گرانه» است که راديو را در سپهر رسانه‌ای کشور تقویت می‌کند.

چقدر سعی شده است راديو همگام با فناوری‌های روز پیش برود؟

از جمله شاخص‌های جهان معاصر، ظهور رسانه به مثابه ابزاری مؤثر در هدایت و کنترل جریان اطلاعات و اخبار است. از تئوری دهکده جهانی مارشال مک لوهان تا نظریه‌های «جهان شبکه‌ای» دانیل پل و «عصر اطلاعات» امانوئل کاستلز نیز می‌توان دنیای امروز و فردا را بر مدار اطلاعات و رسانه‌های ارتباطی تفهیم و تکریم کرد. در این بین نقش راديو به عنوان پیشینی‌ترین رسانه در بخش و نشر اخبار و اطلاعات، بسیار مهم و اساسی است و باید خود را با تحولات فناوری‌های روز همگام کند. تطبیق مؤثر الکترونیکی (اینترنت)، فعالیت در شبکه‌های اجتماعی و چندبعدی شدن راديو نتیجه این تحولات است. راديو اگر چه قدیمی‌ترین رسانه است اما رسانه دنیای قدیم نیست، بلکه در ارتباط با همه تغییرات و تحولات جهان، در عرصه تطبیق‌دهی با حوزه‌های فناوری‌های اطلاعاتی- ارتباطی باید یک گام پیشتر از زمانه بردارد، لذا مانایی کنونی راديو در سپهر نظام اطلاع‌رسانی کشور محصول همین همگامی الکترونیکی‌های ارتباطی است.

تأثیرگذاری بیشتر و تقویت فرهنگسازی راديوی نیازمند بهره‌گیری بیشتر از فناوری اطلاعات برای «همه‌گیری»، «همه‌گونه‌ای» و «همه‌زمانی» آن است. این رسانه باید همچنان را دوست دارد و در فضای هنری کشور دست‌ی آتش دارد. این رویکردی است که راديو بایجاد برنامه‌های شاد، پرطنین و برنامه‌های مربوط به دغدغه جوانان داشته و دارد و این مسئله در حوزه‌های محتوایی و ساختاری موجب جذابیت برنامه‌ها در بین جوانان شده است.

راديو اولین رسانه سراسری است که نقش‌های مختلفی را در طول بیش از هشت دهه فعالیت داشته، به نظر نظر آن کدام مأموریت با نقش راديو در این دهه‌ها پررنگ‌تر بوده است؟

در هشت دهه گذشته که راديو وارد خانه و جامعه ایرانی شده‌است، این رسانه در ترویج هنر و موسیقی ایرانی آشناسنی و مردمان این مرزوموم با فرآنخای سراسزمینی کشورشان نقش‌داشت و یک پای سیاست، فرهنگ و امنیت ملی شد. همانگونه که نقش آموزگار ملی را در حوزه‌های مختلف نیز بر عهده گرفت. راديو همراه خوش‌ها و ناخوش‌های ملت ایران بود. از روز ۳تیرماه ۱۳۳۲ تا ۲۸مرداد همان سال، نفیر اخبار خوب و بد شد، تا بانگ بلند اللهاکش شب ۲۲همن ۱۳۵۷ که انقلاب اسلامی به پیروزی رسید، ناقوس اخبار تحول و دگرگونی در این خاک و بوم بود. در هشت سال جنگ تحمیلی، چنانچه اخبار از تحال حضرت امام(ره) و آزادی آذربهای خطر بمباران هوایی از راديو شنیده می‌شد، از اندازه‌ی خرمشهر نیز از همین جعبه جادویی کوچک انتشار یافت. تاریخ دفاع مقدس با راديو عجین است. کارکردی که راديو در هشت سال دفاع مقدس داشت، بی‌نظیر بود.

مخاطب امروز راديو چه اولویت‌هایی را دنبال می‌کند؟

مخاطب امروز راديو در تمامی ابعاد مطالبه‌گر است اما دغدغه‌های فعلی جامعه اولویت اصلی مخاطبان است. راديو در این بستر با برنامه‌سازی هنرمندانه می‌تواند ذائقه مخاطبان را تأمین کند و با توجه به شبکه‌های متنوع با مأموریت‌های مشخص و جامعه‌هدف معین در راديو، مخاطب اولویت‌های خود را در این راديوها جست‌وجو می‌کند.

اگر مرزی بین مخاطب دیروز و امروز راديو قائل‌شویم، مخاطب امروز را چطور تعریف می‌کنید؟

مخاطب امروز، شنونده‌دیروز نیست. سلیاق و اولویت‌های مخاطب امروز را، آموزش و تغییر رفتار، فرهنگ‌سازی در عرصه توالی نسلی، یابمداشتت زبان پارسی، نشر اخبار سیاست و اقتصاد، حضور فعال و مؤثر در رخدادها، حوادث غیرمتربقیه و ایجاد پل ارتباطی میان مردم و حاکمیت از انتظارات ملی از راديو محسوب می‌شود. مخاطب دوست دارد خودش را، مشکلاتش را، دغدغه‌هایش را، مطالباتش را و نیازهایش در همه حوزه‌ها را از راديو بشنود. راديو باید صدای واقعی مردم باشد.

تلویزیون همیشه با چالش‌ی به‌نام تأثیرپذیری از جریان‌های سیاسی روبه‌رو بوده است، آیا می‌توان ادعا کرد راديو در این زمینه مستقل‌تر عمل می‌کند؟

انتظار عمومی، یک راديوی مستقل از فضای زموخوردهای سیاسی و جناحی کشور است که بدون ملاحظه و لکنت زبان و البته در چارچوب منافع ملی به پیشواز تحولات برود. راديو امروز ضمن توجه به ذائقه‌ها، باید خودنیز بتواند ذائقه‌سازی کند. پاسخگویی به ابهامات و شبهات معرفتی، سیاسی و فرهنگی که در بستر فضای مجازی تولید می‌شوند، از دیگر انتظارات از راديو است، بنابراین راديو برای اینکه در سپهر رسانه‌ای کشور همچنان مانا ظاهر شود، باید همواره یک‌قدم از دیگر فناوری‌های اطلاعاتی پیش‌تر یا حداقل همگام باشد، لذا مخاطب امروز فضای مجازی را می‌بیند، سبک زندگی و شبکه‌های ماهواره‌ای را نیز رصد می‌کند و خود را در گردبازی از تحولات مدرنیته، مدگرایی، صراحت لهجه و نسبی‌گرایی مشاهده می‌کند. طبیاراديو نمی‌تواند همچنان با همان بانگ گذشته و صدای خشدار سخن بگوید. راديو باید به مقتضای نیازهای نسلی، الزامات فناوری، تحولات زندگی و توجه به آینده حرکت کند تا انتظارها را برآورده سازد.

